

Захаренко Людмила Миколаївна,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем
психологічного забезпечення та
психофізіологічних досліджень
навчально-наукового інституту заочного
та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук

ПСИХОДІАГНОСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Поліцейські Національної поліції здійснюють професійну діяльність з максимально високою та середньою ймовірністю зазнавання професійної деформації.

Професійна деформація поліцейського (від лат. *deformatio* – викривлення, зміна форми, конфігурації властивостей) – це психологічно деструктивні зміни якостей і властивостей особистості в результаті виконання правоохоронної діяльності впродовж певного часу, індивідуального для конкретного працівника, але типового для служби чи підрозділу, в якому він працює.

Своєчасне виявлення зовнішніх первинних ознак професійної деформації поліцейського, а також проведення якісної психологічної діагностики та корекції, покладається на психологів поліції та психологів закладів вищої освіти МВС України [1]. Виявлення професійної деформації за сутністю є психологічною діагностикою, що включає два етапи [2]:

I етап – *основна процедура* (здійснюється за допомогою «Опитувальника професійної деформації» («ОПД»), розробленого В. С. Медведєвим) з метою визначення показників, рівнів та стадій професійної деформації поліцейських.

За допомогою «ключа» підраховуються сума балів по кожному з п'яти основних показників деформації та загальна сума балів. На підставі загальної суми балів формулюється один із наступних висновків: «деформація в цілому відсутня», «початковий рівень деформації», «середній рівень деформації», «глибинний рівень деформації», а також зазначається стадія деформації: «на стадії утворення»; «в основному утворилася», «повністю утворилася».

II етап – допоміжна процедура (здійснюється за допомогою опитника «МВІ», адаптованого та перекладеного на українську мову В. С. Медведевим), з метою виявлення показників та рівнів прояву професійного вигорання поліцейських. Цей опитник спирається на трьохкомпонентну модель професійного вигорання у представників професій типу «людина-людина», що включає такі компоненти: 1) емоційне виснаження (полягає у емоційній перенасиченості, опустошеності, втомі від роботи); 2) деперсоналізація (негативізм, цинічне ставлення до роботи, її об'єктів); 3) редукція особистих досягнень (негативна оцінка власних професійних досягнень та самого себе, спрощення та обмеження професійних обов'язків).

За допомогою ключа підраховується сума балів і формується орієнтовний висновок щодо рівня вигорання (низький, середній, високий) по кожному із компонентів. Слід зазначити, що високий рівень деперсоналізації ймовірно свідчатиме про наявність професійної деформації; емоційне виснаження респондента доцільно розглядати як сприятливу умову для виникнення чи розвитку професійної деформації.

За отриманими цифровими даними по кожному з п'яти показників професійної деформації будується «особистий профіль професійної деформації» (ОПД) респондента; записуються висновки за результатами проведеної основної та допоміжної процедур. Висновки мають орієнтовний характер.

Періодичність проведення основної та додаткової процедур складає:

- первинна психодіагностика; психодіагностика для поліцейських із відсутньою професійною деформацією чи її початковим рівнем: 1 раз на рік;

- психодіагностика для поліцейських із середнім рівнем професійної деформації: 1 раз на півроку;

- психодіагностика для поліцейських із глибинним рівнем професійної деформації: 1 раз на 4 місяці.

При проведенні психодіагностики доцільно враховувати загальну ймовірність виникнення професійної деформації в залежності від тривалості служби (за відсутності проведення профілактичних та корекційних заходів щодо професійної деформації), а також ймовірність зазнавання деформації окремих служб та підрозділів (умовний коефіцієнт деформації): 1) високий або критичний коефіцієнт (наприклад: поліція особливого призначення); 2) середній коефіцієнт (наприклад:

патрульна поліція); 3) низький коефіцієнт (наприклад: чергова частина).

Психокорекційна робота повинна безпосередньо спиратися на достовірну психологічну діагностику професійної деформації, проведена психологами.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських : наказ МВС України від 06.02.2019 № 88. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19>.

2. Медведєв В. С. Методичні рекомендації по виявленню професійної деформації у працівників органів внутрішніх справ. К. : МВС України; Центр практ. психології Департаменту роботи з персоналом; Київський інс-т внутр. справ, 2003. 18 с.

Калиновський Богдан Валерійович,
завідувач кафедри конституційного
права та прав людини Національної
академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

ІНСТИТУТ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Сучасна доктрина інституту громадянства поступово зазнає трансформації під впливом вагомих геополітичних змін, перманентних цивілізаційних і глобалізаційних викликів. Доцільність наукового вивчення сучасних проблем інституту громадянства породжені складною практикою, що обумовлено цілим комплексом причин: 1) міжнародними територіальними спорами за території і її жителів, наприклад вчинені Російською Федерацією акти агресії щодо України та як наслідок окупація АР Крим та частини Донецької та Луганської областей; 2) розвитком наукових технологій, що ускладнює вирішення питання громадянства, наприклад громадянство дитини, народженої сурогатною мамою; 3) лібералізацією цього інституту державами і відповідно дозвіл й стимулювання отримання множинного громадянства; 4) міграційними процесами в світі [1] тощо.